

ALDONA CHACHLIKOWSKA, KRYSZYNA JAZDON,
HANNA WIELAND, ALEKSANDRA SZULC

Badania wykorzystania przez polskie biblioteki naukowe środków europejskich, grantów ministerialnych i samorządowych oraz dotacji sponsorów w latach 2000-2008

STRESZCZENIE. Badania dotyczące pozyskiwania środków pomocowych przez polskie biblioteki naukowe przeprowadzone zostały w ramach wewnętrznych projektów badawczych Biblioteki Uniwersyteckiej w Poznaniu. Realizacji projektu podjął się Oddział Prac Naukowych, Wydawniczych i Dydaktycznych BU. Zadanie wykonano od września 2008 do czerwca 2009 roku.

Zamierzeniem autorek artykułu było uzyskanie pełnej informacji na temat środków pozabudżetowych pozyskiwanych przez polskie biblioteki naukowe oraz określenie stopnia ich wykorzystania. Zastosowano metodę sondażu diagnostycznego z wykorzystaniem techniki ankiety. Przygotowany kwestionariusz ankiety wraz z informacją dla respondentów o celu prowadzonych badań skierowano do wszystkich bibliotek uniwersyteckich, bibliotek głównych uczelni technicznych, medycznych, ekonomicznych, bibliotek akademii wychowania fizycznego, uczelni pedagogicznych i rolniczych oraz do bibliotek publicznych posiadających status bibliotek naukowych. Łącznie wysłano 70 ankiet, odpowiedzi udzieliło 38 respondentów.

Wskazany w artykule okres 2000-2008 był czasem zwiększonych możliwości uzyskiwania dodatkowych funduszy przez biblioteki. Najczęściej otrzymywane fundusze to dotacje ministerialne, dalej środki sponsorów na działalność podstawową. W poważnym stopniu wspierały biblioteki, głównie biblioteki publiczne, lokalne samorządy. Zauważalne były dotacje wspierające biblioteki przekazywane przez fundacje i środki ofiarowane przez sponsorów na działalność organizacyjną; ewenementem natomiast – subwencje unijne.

SŁOWA KLUCZOWE: biblioteki naukowe, granty, fundusze unijne, programy ministerialne, sponsorzy, dotacje fundacji, badania ankietowe

Badania wykorzystania przez polskie biblioteki naukowe możliwości uzyskiwania środków pomocowych przeprowadzone zostały w ramach wewnętrznych projektów badawczych Biblioteki Uniwersyteckiej w Poznaniu. Realizacji projektu podjął się Oddział Prac Naukowych, Wydawniczych i Dydaktycznych BU. Zadanie wykonano w okresie od września 2008 do czerwca 2009 roku.

Zamierzeniem autorek artykułu było uzyskanie pełnej informacji na temat środków pozabudżetowych pozyskiwanych przez polskie biblioteki naukowe oraz określenie stopnia ich wykorzystania.

Biblioteki będące przedmiotem niniejszego opracowania są instytucjami non profit, łączącymi funkcje naukowe z funkcjami usługowymi. Powszechnie wiadomo, że nierzadko borykają się one z problemami finansowymi i potrzebują środków na zakup książek, baz danych, wyposażenie czy budowę nowych obiektów. Zasoby potrzebne na realizację tych zamiarów nie zawsze mieszczą się w budżetach bibliotek. Dlatego biblioteki naukowe oraz biblioteki publiczne o charakterze naukowym od kilkunastu lat czynią starania o środki europejskie, granty ministerialne i samorządowe, a także dotacje sponsorów. Pozyskane w ten sposób fundusze pomagają realizować wiele cennych inicjatyw podjętych w celu tworzenia nowoczesnych bibliotek spełniających oczekiwania wymagających użytkowników.

Badania przeprowadzone zostały metodą sondażu diagnostycznego z zastosowaniem techniki ankiety.

Przygotowany kwestionariusz ankiety wraz z informacją dla respondentów o celu prowadzonych badań skierowano do wszystkich bibliotek uniwersyteckich, bibliotek głównych uczelni technicznych, medycznych, ekonomicznych, bibliotek akademii wychowania fizycznego, uczelni pedagogicznych i rolniczych oraz do bibliotek publicznych posiadających status bibliotek naukowych. Łącznie wysłano 70 ankiet, odpowiedzi udzieliło 38 respondentów.

Na zadane w ankiecie pytania odpowiedziały biblioteki uniwersyteckie (11), politechniczne (9), publiczne o charakterze naukowym (7), w dalszej kolejności biblioteki akademii wychowania fizycznego (4), uczelni pedagogicznych (3), rolniczych (2) i ekonomicznych (2).

Uzyskano odpowiedzi na 10 postawionych w ankiecie pytań. Interesowało nas przede wszystkim to, czy biblioteki starały się o otrzymanie grantów lub innych środków, oraz to, co stanowiło przyczynę niewystępowania o nie. Zapytano o osoby lub instytucje zajmujące się pozyskiwaniem dotacji oraz źródła informacji o istniejących środkach. Proszono także o wskazanie największych trudności w toku przygotowania projektu oraz o sposoby informowania otoczenia o pozyskanych funduszach.

Należało również wypełnić tabelę zawierającą pytania o rodzaje dotacji, otrzymanie ich bądź nie, lata realizacji, nazwę ofiarodawcy oraz rodzaj grantu (indywidualny, zespołowy). Końcowe pytania dotyczyły przeznaczenia przyznanych funduszy i ich wpływu na działalność biblioteki. Ankieta została tak skonstruowana, aby w poszczególnych pytaniach istniała możliwość zakreślenia więcej niż jednej odpowiedzi.

W analizie uwzględniono także te projekty, które miały swój początek w 1999 roku, a ich realizacja zaplanowana była również na dalsze lata. Kilka bibliotek poinformowało natomiast o otrzymanych i wykorzystanych środkach w roku 1999 i wcześniej (np. Biblioteka Główna Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu, która pozyskała środki z Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej w 1999 roku w ramach Programu Librarius, czy Biblioteka Narodowa – fundusze z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego na opracowanie i konserwację zbiorów, organizację wystaw i konferencji). Dane te nie miały wpływu na wyniki badań.

Biblioteki przygotowały i złożyły 12 wniosków, których rozstrzygnięcia dopiero oczekują. Ich realizację zaplanowano na lata 2009-2014.

Wśród 38 ankietowanych bibliotek 32 biblioteki starały się o otrzymanie rozmaitych grantów, funduszy pomocowych lub dotacji. W grupie 11 bibliotek uniwersyteckich wsparcie otrzymało dziewięć bibliotek, natomiast na dziewięć uczelni technicznych starania siedmiu zakończyły się sukcesem. Bardzo skuteczne były zabiegi bibliotek publicznych, ponieważ wszystkie starające się otrzymały dotacje. Podobna sytuacja zaistniała wśród trzech bibliotek uczelni pedagogicznych. Spośród czterech bibliotek akademii wychowania fizycznego trzy z nich otrzymały fundusze. Biblioteki uczelni rolniczych w badanym okresie nie składały wniosków, zaś z dwóch bibliotek uczelni ekonomicznych jedna otrzymała dotację.

Konstruując ankietę, przewidziano następujące przyczyny niestaranja się o fundusze pomocowe:

- brak wiary w pozytywne zakończenie starań,
- trudności w przygotowaniu wniosku,
- brak osoby potrafiącej wypełnić wniosek,
- przekonanie, że staranie się o granty nie jest zadaniem pracowników biblioteki,
- posiadanie wystarczającej ilości funduszy przeznaczonych na działalność biblioteki,
- brak wiedzy o możliwościach pozyskiwania dotacji zewnętrznych,
- przeświadczenie, że sprawa pozyskiwania funduszy nie leży w kompetencjach biblioteki,
- inne powody.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że głównymi przyczynami nieskładania wniosków o dotacje zewnętrzne były: brak wiedzy o pozyskiwaniu środków zewnętrznych, trudności związane z przygotowaniem wniosku oraz brak wiary w pozytywne zakończenie starań. Wypełniający ankietę podkreślali również brak kompetentnych osób i bezpośredniego zaangażowania pracowników biblioteki oraz czasu niezbędnego do wypełniania formularzy. Jedna z bibliotek ze względu na funkcjonowanie i pracę w nowo wybudowanej i dobrze wyposażonej bibliotece nie widziała potrzeby starania się o dodatkowe finanse.

Analiza otrzymanych przez biblioteki rodzajów grantów, dotacji i środków pomocowych

Tabela 1. Rodzaj i liczba dotacji, o które starały się biblioteki

Rodzaj ankietowanych bibliotek	Liczba bibliotek	Rodzaj i liczba grantów, o które starały się biblioteki						
		U	M	F	S	SP	SO	razem
Biblioteki uniwersytetów	11	13	59	13	7	2	17	111
Biblioteki politechnik	9	5	3	7	3	0	1	19
Biblioteki uczelni pedagogicznych	3	1	11	7	0	0	1	20
Biblioteki uniwersytetów rolniczych	2 0		0	0	0	0 0	0	
Biblioteki publiczne	7	17	233	33	95	79	24	481
Biblioteki AWF	4	2	14	5	2	0	8	31
Biblioteki uniwersytetów ekonomicznych	2	1	9	0	0	0	0	10
Razem	38	38	329	65	107	81	51	671

Legenda:

U – dotacja unijna

M – dotacja ministerialna

F – dotacje z fundacji

S – dotacje samorządowe

SP – dotacje sponsorów na działalność podstawową

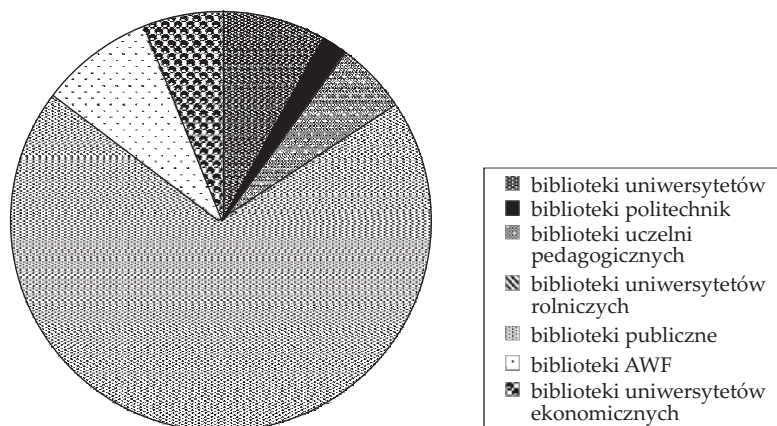
SO – dotacje sponsorów na działalność organizacyjną

Tabela 2. Rodzaj i liczba otrzymanych grantów i dotacji

Rodzaj ankietowanych bibliotek	Rodzaj i liczba otrzymanych grantów i dotacji						Liczba użytych dotacji ogółem
	U	M	F	S	SP	SO	
Biblioteki uniwersytetów	7	26	8	6	10	16	73
Biblioteki politechnik	4	1	5	2	0	1	13
Biblioteki uczelni pedagogicznych	1	10	2	0	0	1	14
Biblioteki uniwersytetów rolniczych	0	0		0	0	00	
Biblioteki publiczne	11	179	31	63	90	24	398
Biblioteki AWF	0	14	5	1	0	8	28
Biblioteki uniwersytetów ekonomicznych	1	9	0	0	0	0	10
Razem	24	239	51	72	100	48	534

Tabela 3. Wskaźnik nasycenia dotacjami

Rodzaj ankietowanych bibliotek	Liczba bibliotek	Wskaźnik nasycenia rodzajami dotacji					
		U	M	F	S	SP	SO
Biblioteki uniwersytetów	11	0,63	2,36	0,72	0,54	0,90	1,45
Biblioteki politechnik	9	0,44	0,11	0,55	0,22	0	0,11
Biblioteki uczelni pedagogicznych	3	0,33	3,33	0,66	0	0	0,33
Biblioteki uniwersytetów rolniczych		0	0	0	0	0	0
Biblioteki publiczne	7	1,57	25,57	4,42	9,00	12,85	3,42
Biblioteki AWF	4	0	3,50	1,25	0,25	0	2,00
Biblioteki uniwersytetów ekonomicznych	2	0,50	4,50	0	0	0	0
Razem	38	0,63	6,28	1,34	1,89	2,63	1,26



Rys. Wskaźnik nasycenia dotacjami w poszczególnych rodzajach bibliotek

W latach 2000-2008 analizowane biblioteki uczelniane i publiczne o statusie naukowym (38) otrzymały z różnych źródeł 534 dotacje na 671 złożonych wniosków.

I. Biblioteki uniwersyteckie

Analiza ankiet bibliotek uniwersyteckich wykazuje ich duże zaangażowanie i starania o dotacje różnego typu. Biblioteki te wnioskowały we wszystkich możliwych kategoriach i otrzymały 73 dofinansowania na 111 złożonych wniosków (zobacz wskaźnik nasycenia na wykresie). Analizując tę grupę bibliotek, można stwierdzić, że dodatkowe fundusze pochodziły głównie z Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (zwłaszcza z KBN) oraz z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (zwłaszcza Programy Operacyjne Ministra Kultury).

1. Dotacje unijne

W obrębie jedenastu ankietowanych bibliotek uniwersyteckich siedem podjęło starania o 13 dotacji unijnych, z których fundusze uzyskało siedem. Otrzymało dwa granty indywidualne i pięć zespołowych. W dwóch przypadkach biblioteki występowały jako koordynator, a w trzech jako partner projektu. Najpopularniejsze programy, do których biblioteki wnioskowały indywidualnie, to Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego i Program Leonardo da Vinci. Najczęściej granty zespołowe otrzymano z programów: Cultura 2000, e-ContentPlus, Program Leonardo da Vinci.

2. Dotacje ministerialne

Analiza wypowiedzi siedmiu bibliotek uniwersyteckich występujących o przyznanie środków ministerialnych unaocznia ich starania w tym zakresie. Złożono ogółem 59 wniosków, z których 34 zakończone zostały sukcesem; były to wyłącznie starania indywidualne jednostek. Najczęściej uzyskiwano środki z KBN Ministerstwa Nauki i Informatyzacji (w tym środki na działalność statutową)¹, Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Kancelarii Senatu RP (Biblioteka UMK w Toruniu)².

3. Dotacje z fundacji

Sześć bibliotek uniwersyteckich zabiegało o środki pochodzące z fundacji. Złożono w sumie 13 wniosków, z których osiem rozpatrzono pozytywnie. Pięć z otrzymanych stanowiły dotacje indywidualne, a w trzech przypadkach biblioteka była partnerem projektu. Najczęstszym ofiarodawcą były: Fundacja Bankowa im. Leopolda Kronenberga, Fundacja na Rzecz Nauki Polskiej oraz Fundacja im. Boscha.

4. Dotacje samorządowe

Kolejnym sposobem pozyskiwania środków były dotacje samorządowe. Z przeprowadzonej analizy wynika, że rozpatrzono pozytywnie sześć (na siedem złożonych) wniosków. Biblioteki uzyskały fundusze pochodzące z urzędów marszałkowskich i urzędów miasta.

5. Dotacje sponsorów

Biblioteki uniwersyteckie starały się także o dotacje sponsorów. Rozróżnione zostały w ankiecie środki na działalność podstawową wynikającą z zadań określonych w statucie poszczególnych bibliotek (np. Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie pozyskała fundusze z Packard Humanities Institute), a także środki na działalność organizacyjną. Tylko trzy ankietowane biblioteki uniwersyteckie deklarowały korzystanie z takiej formy dofinansowania (17 wniosków – 16 przyznanych dotacji). Pochodziły one od różnych ofiarodawców – firm, osób prywatnych, instytucji. Najczęściej pomoc uzyskała Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu (13).

¹ Sprawa środków na działalność statutową została szerzej opisana w *Wyjaśnieniach i wnioskach*.

² Fundusze pochodzące z Kancelarii Senatu RP zostały zakwalifikowane do dotacji ministerialnych ze względu na to, że są to środki publiczne.

II. Biblioteki uczelni technicznych

Działalność dziewięciu ankietowanych bibliotek uczelni technicznych wykazuje zainteresowanie problemem pozyskiwania dodatkowych funduszy. Złożono 19 wniosków, realizacji doczekało się 13 z nich.

1. Dotacje unijne

W naszych badaniach wzięło udział dziewięć bibliotek uczelni technicznych. Złożyły one pięć wniosków o dofinansowanie ze środków unijnych, z których cztery zrealizowane zostały pozytywnie. Dwa wnioski rozpatrzone jako ubiegające się o grant indywidualny, a w dwóch wypadkach wnioskodawcy byli partnerami projektów. Otrzymane fundusze pochodziły w przeważającej mierze z Europejskiego Programu Pomocowego Tempus oraz Europejskiego Funduszu Społecznego.

2. Dotacje ministerialne

Trzy biblioteki występowały o dotacje z Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, z których jedna otrzymała grant indywidualny, dwie zaś uczestniczyły w nich jako partner w grantie zespołowym, ale nie uzyskały środków.

3. Dotacje z fundacji

Biblioteki te starały się również o dotacje pochodzące z fundacji i złożyły w sumie siedem wniosków, z których pomyślnie zrealizowano pięć. Środki otrzymały m.in. Biblioteka Główna Politechniki Poznańskiej z Fundacji Fullbright Scholar Program oraz Biblioteka Politechniki Łódzkiej z Open Society Institute ZUG (OSI), OSI via: Bibliotheque de l'Universite Laval Quebec i The Andrew W. Mellon Foundation (USA).

4. Dotacje samorządowe

Złożono trzy prośby o środki samorządowe, ale dofinansowanie z Urzędu Miasta otrzymały jedynie Biblioteka Politechniki Częstochowskiej oraz Biblioteka Politechniki Łódzkiej.

5. Dotacje sponsorów

Biblioteki uczelni technicznych nie otrzymały dofinansowania na działalność podstawową wynikającą z zadań określonych w statucie; tylko jedna biblioteka otrzymała wsparcie sponsora na działalność organizacyjną (Biblioteka Politechniki Świętokrzyskiej).

III. Biblioteki uczelni pedagogicznych

W ankiecie wzięły udział trzy biblioteki uczelni pedagogicznych, które starały się ogółem o 20 dotacji, a otrzymały 14, z czego 10 dofinansowań pochodzi ze środków ministerialnych.

1. Dotacje unijne

Spośród trzech analizowanych bibliotek uczelni pedagogicznych jedna z nich ubiegała się i otrzymała grant pochodzący z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Była to Biblioteka Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie im. Komisji Edukacji Narodowej.

2. Dotacje ministerialne

O środki ministerialne złożono jedenaście wniosków, z czego biblioteki otrzymały dziesięć dotacji, w tym m.in. Biblioteka Akademii Pomorskiej w Słupsku i Biblioteka Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego Jana Kochanowskiego w Kielcach. Obydwie biblioteki otrzymały długoletnie dofinansowanie z Komitetu Badań Naukowych i Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu. Były to dotacje na Działalność Wspomagającą Badania oraz dotacja MEN dla grupy PoALEPH.

3. Dotacje z fundacji

Złożono siedem wniosków o dotacje z fundacji. Dwa z nich zrealizowano pozytywnie. Środki pochodziły m.in. z Fundacji Bankowej im. Leopolda Kronenberga, Fundacji PZU, Fundacji Warty oraz z Fundacji Mellona.

4. Dotacje samorządowe

Z ankiet wynika, że biblioteki pedagogiczne nie wnioskowały o środki samorządowe.

5. Dotacje sponsorów

Żadna z bibliotek uczelni pedagogicznych nie starała się o środki na działalność podstawową; tylko jedna z dwóch wnioskujących bibliotek otrzymała wsparcie sponsora na działalność organizacyjną (Biblioteka Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego Jana Kochanowskiego w Kielcach).

IV. Biblioteki publiczne

Otrzymaliśmy siedem (na jedenaście wysłanych pism) odpowiedzi z bibliotek publicznych o statusie naukowym. Obok bibliotek wymienio-

nych w Rozporządzeniu Ministra Kultury i Sztuki z dnia 19 marca 1998 roku w sprawie zasad i trybu zaliczania bibliotek do bibliotek naukowych oraz ustalania ich wykazu, uwzględniliśmy w tej grupie także Bibliotekę Narodową. Biblioteki te złożyły łącznie 481 wniosków, pozytywnie rozpatrzono 398 z nich (z czego 188 należało do Biblioteki Narodowej).

1. Dotacje unijne

Złożono 17 wniosków o dotacje unijne, z czego otrzymano jedenaście dofinansowań. Pięć dotacji stanowiły wnioski zespołowe, w dwóch wypadkach biblioteka była koordynatorem, a w trzech partnerem projektów; sześć wniosków stanowiły granty indywidualne. Większość grantów uzyskano w ramach Programu Kultura 2000, Programu Leonardo da Vinci, Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Foundation Conference of European National Librarians CENL.

2. Dotacje ministerialne

Biblioteki publiczne o charakterze naukowym najczęściej starały się o dofinansowanie z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Złożono 233 wnioski, zrealizowano 179. Najwięcej grantów otrzymała Biblioteka Narodowa w Warszawie – 94 dofinansowania.

3. Dotacje z fundacji

Biblioteki publiczne czyniły również starania o dofinansowanie pochodzące z fundacji. Wnioskowano o 33 dotacje. Pozytywnie rozpatrzono 31 wniosków. Biblioteki otrzymały wsparcie z Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej, Fundacji Kultury Polskiej, Fundacji Naukowej im. Leopolda Kronenberga, Fundacji im. Stefana Batorego, Fundacji PZU, Fundacji Książnicy Kopernikańskiej.

4. Dotacje samorządowe

Pięć bibliotek publicznych złożyło 95 wniosków o środki pochodzące z działalności samorządów i otrzymały one wsparcie w 63 przypadkach. W większości były to dotacje z urzędów miasta i gminy, urzędów wojewódzkich i urzędów marszałkowskich.

5. Dotacje sponsorów

W ramach starań o fundusze na coroczną działalność podstawową bibliotek w analizowanych przez nas latach złożono 79 wniosków, pozyskano 90 dotacji (najwięcej otrzymały Biblioteka Narodowa i Książnica Kopernikańska w Toruniu). Wnioski na działalność organizacyjną (24) zostały w 100% pozytywnie rozpatrzone.

V. Biblioteki uczelni rolniczych

Ankietowano dwie biblioteki uczelni rolniczych. W latach 2000-2008 żadna z nich nie złożyła wniosków o dofinansowanie swojej działalności.

VI. Biblioteki akademii wychowania fizycznego

Złożono 31 wniosków o dofinansowanie działalności bibliotek – otrzymano 28 dotacji.

1. Dotacje unijne

Wśród objętych badaniami czterech bibliotek AWF tylko jedna starała się o dotację unijną, ale jej nie otrzymała.

2. Dotacje ministerialne

Czternaście razy wnioskowano o dotacje ministerialne, w efekcie otrzymano dwanaście grantów indywidualnych i dwa zespołowe, w których biblioteka występowała w charakterze koordynatora projektu.

3. Dotacje z fundacji

Tylko Biblioteka Akademii Wychowania Fizycznego w Poznaniu starała się i otrzymała pięciokrotnie finansowe wsparcie z Poznańskiej Fundacji Bibliotek Naukowych.

4. Dotacje samorządowe

Złożono dwa wnioski o środki samorządowe. Dofinansowanie otrzymała Biblioteka Akademii Wychowania Fizycznego w Poznaniu z Urzędu Marszałkowskiego przy współdziałaniu Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu.

5. Dotacje sponsorów

Biblioteki nie otrzymały dofinansowania na działalność podstawową wynikającą z zadań określonych w statucie. Dwie instytucje wnioskowały i otrzymały osiem dotacji sponsorów na działalność organizacyjną.

VII. Biblioteki uniwersytetów ekonomicznych

W badaniach uczestniczyły dwie biblioteki uniwersytetów ekonomicznych. Obydwie złożyły wnioski o dofinansowanie z dotacji unijnych lub ministerialnych.

1. Dotacje unijne

Tylko Biblioteka Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu złożyła wniosek i otrzymała środki z funduszy unijnych (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Regionalny Program Operacyjny dla Dolnego Śląska).

2. Dotacje ministerialne

W analizowanym okresie 2000-2008 na Działalność Wspomagającą Badania ministerialne dotacje otrzymała Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu. Wszystkie wnioski rozpatrzono pozytywnie (10).

Interesowało nas także, kto w instytucji jest odpowiedzialny za pozyskiwanie dotacji. Przygotowano następujące możliwości odpowiedzi:

- przygotowany merytorycznie pracownik,
- specjalna komórka biblioteki,
- specjalistyczna jednostka na uczelni lub w instytucji,
- wyznaczona osoba na uczelni lub w instytucji,
- osoba odpowiedzialna w bibliotece,
- wspólnie pracownik i odpowiedzialna komórka biblioteki lub pracownik i specjalna komórka uczelni (instytucji),
- specjalistyczna firma zewnętrzna.

Prosiłiśmy także o podanie nazwy jednostki lub odpowiedzialnego stanowiska, jeśli takie jest w bibliotece.

Sprawą pozyskiwania funduszy w bibliotekach w przeważającej mierze zajmują się wyznaczone osoby lub przygotowani kierunkowo pracownicy biblioteki (20). W następnej kolejności jest to pracownik lub wyznaczona komórka biblioteki wspólnie ze specjalistyczną jednostką uczelni lub instytucją nadrzędną (19). W pięciu przypadkach w pozyskiwanie środków włączają się dyrektorzy bibliotek.

Byliśmy ciekawi, z jakich źródeł biblioteki czerpią informację o możliwości pozyskiwaniu środków pomocowych. Zaproponowaliśmy następujące odpowiedzi:

- specjalistyczne biuletyny,
- strony internetowe dysponentów funduszy,
- ogłoszenia administracji uczelni lub instytucji,
- udział w szkoleniach organizowanych przez uczelnie, instytucje i dysponentów funduszy,
- informacje w mediach,
- prywatne kontakty,
- inne możliwości.

Ankietowane jednostki, szukając środków, działają kompleksowo, nie ograniczają się do jednego źródła informacji. Biblioteki dowiadują się o możliwościach pozyskania funduszy głównie ze stron internetowych dysponentów grantów (29), w 22 przypadkach z ogłoszeń administracji uczelni lub instytucji. Wiedza o pozyskiwaniu środków czerpana jest również ze szkoleń (16) oraz za pośrednictwem mediów (16). Niemalą rolę odgrywają kontakty osobiste (15). Ważnym źródłem są specjalistyczne biuletyny (10), wskazano także literaturę fachową jako istotne źródło informacji.

Autorki ankiety zainteresowane były także trudnościami, jakie wiązały się z przygotowaniem projektów i wniosków grantowych. Do analizy powyższego zagadnienia zaproponowano odpowiedzi:

- problemy z wypełnianiem formularzy,
- nieczytelność treści zawartych w opisach grantów,
- trudności z rozliczaniem grantów,
- niemożność dotrzymania terminów umów,
- problemy administracyjne na uczelni lub w instytucji,
- inne okoliczności.

Przy staraniu się o fundusze zewnętrzne największą trudność naszym respondentom sprawiało wypełnianie formularzy (16); dwanaście bibliotek wskazało brak czytelnych instrukcji w opisie grantów. W dziewięciu przypadkach przeszkodę stanowiły problemy administracyjne oraz trudności podczas rozliczania dotacji (7). Tylko jedna biblioteka wskazała na dotrzymanie wyznaczonych terminów składania wniosku. Dla jednej z instytucji problemem było zabezpieczenie środków finansowych na wkład własny, kolejna wymieniała odejście koordynatora wniosku w toku przygotowania projektu. Część odpowiadających na ankietę nie wymieniała konkretnych trudności.

Ważną kwestią w toku badań było uzyskanie wiedzy w sprawie, czy i w jaki sposób biblioteki informują środowisko o otrzymaniu dotacji. Wskazano następujące możliwości odpowiedzi:

- nieinformowanie środowiska o pozyskaniu środków,
- informacja za pośrednictwem mediów (radio, prasa, telewizja),
- stosowna wiadomość na stronie internetowej biblioteki,
- zamieszczenie informacji w bibliotecznych portalach internetowych,
- inne sposoby powiadamiania.

Biblioteki informowały środowisko o pozyskaniu funduszy głównie na własnych stronach internetowych (taką formę zadeklarowało 21 z nich), przez media (13) i portale biblioteczne (6). Kolejnym sposobem powiadamiania środowiska jest sprawozdanie na posiedzeniu senatu uczelni (1), kolportowanie ulotek (2), artykuły w prasie uczelnianej (2), na stronach

WWW uniwersytetu oraz przekazanie wiadomości na środowiskowych szkoleniach bibliotekarzy (1). Biblioteka Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego o otrzymaniu dotacji unijnej poinformowała przez billboardy.

Jedna z bibliotek uniwersyteckich przyznała, że nie informuje środowiska o pozytywnym rozpatrzeniu wniosków. W siedmiu przypadkach nie udzielono odpowiedzi na postawione pytanie.

Aby ocenić przydatność przyznanych środków, poproszono biblioteki o informację, na jakie cele zostały one wydatkowane. Wśród możliwych odpowiedzi wymieniono:

- konserwacja zbiorów,
- digitalizacja zbiorów,
- rozbudowa sieci i systemów bibliotecznych,
- szkolenie pracowników i studentów,
- zakup nowoczesnego sprzętu dla bibliotek,
- budowa nowych obiektów,
- przystosowanie budynków i sprzętu do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- szeroko pojęty e-learning,
- zakup źródeł elektronicznych i baz danych,
- tłumaczenia i działalność wydawnicza,
- organizacja konferencji,
- współpraca z zagranicą, wymiana pracowników na staże,
- organizacja wystaw,
- inne cele.

Środki pozyskane z dotacji biblioteki przeznaczyły przede wszystkim na zakup sprzętu (24 biblioteki, w tym sześć bibliotek uniwersyteckich, dwie pedagogiczne, pięć politechnicznych, siedem publicznych i cztery AWF), digitalizację zbiorów bibliotecznych (18, w tym osiem bibliotek uniwersyteckich, jedna pedagogiczna, sześć bibliotek publicznych i trzy AWF), rozbudowę sieci komputerowej (16, w tym cztery biblioteki uniwersyteckie, trzy pedagogiczne, siedem bibliotek publicznych, jedna AWF i jedna ekonomiczna) oraz konserwację zbiorów (13, w tym cztery biblioteki uniwersyteckie, dwie pedagogiczne, cztery biblioteki publiczne i trzy AWF). W dalszej kolejności fundusze przeznaczono na remonty budynków (10, w tym dwie biblioteki uniwersyteckie, jedna pedagogiczna, trzy politechniczne i cztery biblioteki publiczne), szkolenia pracowników i studentów (10, w tym jedna biblioteka uniwersytecka, trzy politechniczne, pięć bibliotek publicznych i jedna AWF), zakup źródeł elektronicznych i baz (8, w tym dwie biblioteki uniwersyteckie, jedna politechniczna, dwie biblioteki publiczne, dwie AWF i jedna ekonomiczna), jak również na organizację konferencji (8, w tym dwie biblioteki uniwersyteckie, jed-

na pedagogiczna, cztery biblioteki publiczne i jedna AWF). Po siedem bibliotek przeznaczyno fundusze na przystosowanie obiektów i sprzętu do potrzeb osób niepełnosprawnych (w tym jedna biblioteka uniwersytecka, jedna pedagogiczna, jedna politechniczna, dwie biblioteki publiczne, jedna AWF i jedna ekonomiczna), tłumaczenia i działalność wydawniczą (w tym dwie biblioteki uniwersyteckie, cztery biblioteki publiczne i jedna AWF), staże zagraniczne i wymianę pracowników (w tym jedna biblioteka uniwersytecka, trzy politechniczne, dwie biblioteki publiczne i jedna AWF). Cztery instytucje opłaciły z dotacji budowę nowych obiektów (w tym jedna biblioteka uniwersytecka, jedna biblioteka publiczna, jedna AWF i jedna ekonomiczna). W pojedynczych przypadkach sfinansowano e-learning (biblioteka publiczna), zakup czasopism (biblioteka uniwersytecka), oprogramowanie specjalistyczne (biblioteka pedagogiczna), nowe systemy biblioteczne (biblioteka AWF), zakup podręczników (biblioteka ekonomiczna), imprezę promującą działalność biblioteki (biblioteka uniwersytecka), automatyzację procesów bibliotecznych (biblioteka politechniczna). W sześciu przypadkach ankietowani nie udzielili odpowiedzi.

Ostatnim punktem ankiety była prośba o określenie wpływu pozyskanych środków na działalność organizacyjną bibliotek. Nasze propozycje obejmowały:

- zwiększenie zatrudnienia w instytucji,
- urozmaicenie oferty biblioteki,
- rozwój technologiczny placówki,
- dodatkowe wynagrodzenie pracowników,
- powiększenie zasobu biblioteki,
- unowocześnienie organizacji dostępu do zbiorów,
- rozwój badań naukowych,
- nowe pola działalności bibliotekarzy – przykłady takich działań,
- wzbogacenie działalności wystawienniczej,
- inne.

Uzyskane środki pozytywnie wpłynęły na wszystkie ankietowane biblioteki. Największa liczba respondentów (28) wskazała na urozmaicenie oferty biblioteki jako efekt dofinansowania. Dwadzieścia siedem wskazań uzyskała deklaracja unowocześnienia dostępu do zbiorów, zaś na rozwój technologiczny instytucji środki przeznaczyło 21 bibliotek. Dzięki pozyskanym funduszom 14 bibliotek powiększyło obszar swojego działania, 10 zwiększyło zasoby instytucji, natomiast 9 przeznaczyło dotacje na dodatkowe wynagrodzenia dla pracowników. Kilka bibliotek (4) wskazało jako efekt pozyskania środków rozwój bibliotecznych badań naukowych oraz zwiększenie zatrudnienia. Siedem ankietowanych bibliotek nie przedstawiło konkretnych przykładów na zagospodarowanie funduszy.

Wyjaśnienia i wnioski

Biblioteki w Polsce nie należą do instytucji zamożnych. Ani samorządy, ani uczelnie wyższe nie traktują potrzeb bibliotek priorytetowo. Zazwyczaj przegrywają one z potrzebami wydziałów lub realizowanymi przez miasta inwestycjami. Pozytywnym faktem jest to, że coraz więcej bibliotek stara się o dodatkowe fundusze na swoją działalność. Samodzielne starania o pozabudżetowe środki nie tylko świadczą o przedsiębiorczości bibliotekarzy, ale są też często koniecznością umożliwiającą unowocześnienie ich pracy.

Jak zaznaczono we wstępie do ankiety, przeprowadzone badania dotyczą lat 2000-2008. Należy zaznaczyć, że pozyskiwanie dodatkowych pieniędzy przez biblioteki sięga już początków lat dziewięćdziesiątych (m.in. działania Fundacji im. Stefana Batorego, Open Society Institute finansowane przez George'a Sorosa³ oraz Fundację na Rzecz Nauki Polskiej działającą od 1991 roku⁴ czy Fundację Mellona⁵), a od 1999 roku w budżecie państwa rezerwowane są środki przeznaczane na dotacje dla bibliotek publicznych, które stanowią uzupełnienie dotacji podmiotowych organizatorów tych instytucji.

Analizowany w artykule okres 2000-2008 był czasem zwiększonych możliwości uzyskiwania dodatkowych funduszy przez biblioteki. Mamy tu na myśli na przykład Program Kultura 2000, jego kontynuację Kultura 2007-2013, instrumenty finansowe Europejskiego Obszaru Gospodarczego: Mechanizmu Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego⁶, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz

³ W Polsce jest to działająca na szeroką skalę Fundacja im. Stefana Batorego, która ma na celu przede wszystkim promowanie budowy i rozwoju otwartych społeczeństw oraz swobodnego dostępu do informacji, prowadzi wiele programów, które obejmują dotacje czasopism elektronicznych, a także pomoc bibliotekom zarówno w procesie ich automatyzacji, jak i w digitalizacji zasobów, swobodnego dostępu do źródeł i zasobów informacji naukowej w wersji elektronicznej. Zob. M. Mocydlarz, *Udostępnianie informacji naukowej na nośnikach elektronicznych*, Horyzonty. Biuletyn Porozumienia „Biblioteka z Horyzontem” 2000, nr 2 [on-line] [dostęp: 10.07.2009]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.pfsl.poznan.pl/horyzonty/nosniki/32rozdzial.html>.

⁴ Szczególnie wiele bibliotek naukowych skorzystało z realizowanego w latach 1995-1999 Programu Librarius, którego łączna kwota 22 mln została wykorzystana przez beneficjentów na inwestycje budowlane, modernizacyjne, wyposażenie magazynów bibliotecznych, czyteln i pracowni. Zob. *Program Librarius 1995-1999*, Toruń 2001, ss. 274.

⁵ Od 1993 do 1998 roku Fundacja przyznała 69 grantów na ogólną sumę 35 milionów dolarów, w tym na rozwój polskich bibliotek elektronicznych. Zob. M. Mocydlarz, op.cit.

⁶ W tym przypadku główny akcent finansowania został położony na realizację projektów związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego oraz inwestycje w budo-

Społeczny Regionalne Programy Operacyjne⁷, Ogólnopolskie Programy Operacyjne⁸, Program Leonardo da Vinci⁹ czy Programy Operacyjne poszczególnych ministerstw¹⁰.

Wiele bibliotek stara się każdego roku o dodatkowe środki z różnych źródeł. Tak jest między innymi w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Krakowie, która poza wymienionymi w ankiecie, zrealizowanymi projektami informuje o tym, że rocznie składa około 20 projektów do różnych grantodawców. Nie podała jednak szczegółów dotyczących tych wniosków. Podobnie jest w Bibliotece Narodowej w Warszawie, która na różnego rodzaju działalność złożyła największą liczbę wniosków i w przeważającej mierze zostały one zrealizowane. Pozyskane fundusze pochodziły głównie z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Przeznaczono je na zakup cennych zbiorów, konserwację zabytków piśmiennictwa polskiego, nowe wydawnictwa BN, opracowanie kolekcji i wiele innych wartościowych inicjatyw.

Biblioteki publiczne stanowią specyficzną grupę wśród opisywanych bibliotek, ponieważ ze względu na wykonywane zadania i „upublicznienie” działalności mają więcej możliwości na dofinansowania. Tak jest w przypadku Biblioteki Narodowej: ranga najważniejszej biblioteki w kraju, prowadzenie działalności bibliotecznej, bibliograficznej, informacyjnej, naukowej i wydawniczej obejmującej całą literaturę polską stawiają ją na uprzywilejowanym miejscu.

Dla resortu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego biblioteki publiczne, głównie te duże o charakterze naukowym, stanowią ważne ogniwo w pracy informacyjnej, edukacyjnej i kulturotwórczej na rzecz spo-

wę i rozbudowę infrastrukturę kultury. Zob. K. Olendzki, *Wstęp. Unia Europejska – nowe doświadczenia dla kultury polskiej*, w: *Finansowanie kultury z funduszy europejskich w Polsce w latach 2004–2006*, Warszawa 2006, s. 9.

⁷ RPO w zależności od polityki województwa i specyfiki regionu wyodrębnia priorytety albo wydzielone działania i przeznacza środki na zachowanie i ochronę dziedzictwa kulturowego oraz rozwój infrastruktury kultury. Zob. M. Smoleń, K. Tylus, *Zakończenie. Możliwości finansowania kultury w Polsce w ramach nowej perspektywy finansowej UE 2007–2013*, w: *Finansowanie kultury z funduszy europejskich w Polsce w latach 2004–2006*, Warszawa 2006, s. 102–103.

⁸ Do tej grupy należą m.in. Program Kapitał Ludzki, Program Infrastruktura i Środowisko, Program Innowacyjna Gospodarka.

⁹ W 2007 roku weszła w życie III edycja działającego od 1995 roku programu, której celem jest m.in. doskonalenie kompetencji zawodowych (zwłaszcza ludzi młodych) w celu zwiększenia ich szans na rynku pracy oraz wykorzystanie technologii informatycznej i komunikacyjnej w kształceniu i szkoleniu zawodowym. Zob. *Twarze Leonardo da Vinci*, Warszawa 2006, ss. 123 (<http://leonardo.org.pl/index.php/ida/2/>).

¹⁰ Chodzi tu o Programy Operacyjne Ministra Kultury, m.in. Dziedzictwo kulturowe, Literatura i czytelnictwo, Infrastruktura bibliotek.

leczeństwa i projekty rozmaitych działań w tym zakresie nagradzane są przydzielaniem środków pomocowych.

Analizując tabele, można wysnuć wniosek, że bardzo różne jest podejście do finansowania działalności bibliotek ministerstw, którym są one podległe. Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego zbyt rzadko pozytywnie rozpatruje wnioski składane przez biblioteki uczelniane. Może to budzić zdziwienie, gdyż właśnie ta grupa bibliotek powinna być znakomicie przygotowana do obsługi systemu edukacyjnego i badawczego uczelni wyższych.

W ankiecie wykazano możliwości pozyskiwania funduszy od sponsorów i przeznaczania tych środków na działania podejmowane przez biblioteki. Dokonano podziału ze względu na dofinansowanie na działalność statutową oraz na działalność organizacyjną bibliotek. Najwięcej dotacji na działalność statutową wykazała Biblioteka Narodowa (73), dziesięć dotacji otrzymały biblioteki uniwersyteckie. W omawianym okresie biblioteki pozyskały zaledwie 48 subwencji sponsorów na działalność organizacyjną, zastanawia fakt wykazania tak niewielkiej liczby dotacji sponsorskich. Powszechnie przyjęło się, że na przykład organizacja konferencji, seminariów, promocji książek, wystaw bądź imprez integracyjnych jest wspierana przez zewnętrznych darczyńców. Można sądzić, że środki te nie stanowią istotnego elementu wspierającego budżet instytucji i dlatego biblioteki nie wykazały ich w naszej ankiecie.

Wyjaśnienia wymaga także sprawa dofinansowywania przez dotacje ministerialne działalności statutowej różnych rodzajów bibliotek. Brane w analizie pod uwagę duże biblioteki publiczne, których wynikająca ze statutu działalność jest skupiona wokół wykonywania zadań o charakterze użyteczności publicznej mającej na celu bieżące zaspokajanie potrzeb kulturalnych mieszkańców regionu przez świadczenie powszechnie dostępnych usług, są dosyć szczerze dofinansowywane przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Rozpisywana jest duża liczba konkursów, które umożliwiają zdobywanie środków pomocowych przez te biblioteki – i wiele bibliotek publicznych o te środki ubiega się. Diamentralnie inna jest sytuacja w tym zakresie bibliotek uczelnianych. Fundusze na działalność statutową przyznawane są podstawowym jednostkom organizacyjnym. O tym, co jest podstawową jednostką, stanowi statut uczelni. Pieniądze na tę działalność przydzielane są bezpośrednio konkretnym jednostkom (w tym bibliotekom głównym). Dodatkowe fundusze, wspomagające działalność statutową otrzymują wyłącznie jednostki kategoryzowane, które dzięki swojej aktywności naukowej uzyskują kategorię Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz związaną z nią dotację na działalność statutową. Obecnie możliwość uzyskania dotacji na dzia-

łałność statutową mają: Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu, Biblioteka Uniwersytecka w Toruniu, Biblioteka Jagiellońska, Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie i Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu¹¹. Podkreślenia wymaga także fakt, że uzyskiwane w ten sposób wsparcie jest dosyć skromne, jeśli weźmiemy pod uwagę bardzo aktywną działalność naukową pracowników, ich stałe podnoszenie kwalifikacji zawodowych, udział w konferencjach, troskę o tworzenie warunków dla funkcjonowania bibliotek nowoczesnych, spełniających potrzeby współczesnych użytkowników. Stanowi ono jednak ważne źródło funduszy niezbędnych do realizowania zadań bibliotecznych.

Analizując nadesłane ankiety, można stwierdzić, że najczęściej otrzymywanymi przez biblioteki dodatkowymi funduszami były dotacje ministerialne, dalej środki sponsorów na działalność podstawową. W poważnym stopniu biblioteki wspierały (głównie biblioteki publiczne) lokalne samorządy. Zauważalne były dotacje wspierające biblioteki, przekazywane przez fundacje i przez sponsorów na działalność organizacyjną. Ewentualnym były natomiast subwencje unijne – na przestrzeni ośmiu lat złożono 38 wniosków, z których 24 zakończone zostały sukcesem.

Należy mieć nadzieję, że powyższe proporcje ulegną zmianie, ponieważ uczelnie i instytucje coraz częściej organizują wyspecjalizowane komórki zajmujące się pozyskiwaniem środków zewnętrznych mających wspierać poszczególne jednostki. Dotychczasowe doświadczenia w przygotowaniu, składaniu i rozliczaniu wniosków sprawiają, że osoby odpowiedzialne za te zadania będą z większą łatwością i skutecznością podejmować działania związane z pozyskiwaniem środków zewnętrznych, tym bardziej że mobilizowane będą przez utworzone w tym celu komórki¹². Procedury aplikacyjne w omawianym okresie stopniowo ulegają coraz większemu uproszczeniu, np. dysponenci środków minimalizują obowiązkowy wkład własny jednostek wnioskujących o granty, co nie jest bez znaczenia w przypadku takich beneficjentów jak biblioteki.

Sytuacja gospodarcza zarówno kraju, jak i instytucji nadrzędnych wpływa na zmianę w planowaniu budżetów bibliotek, wymuszając pozy-

¹¹ Środki na działalność statutową przyznawane przez ministerstwa zostały zaregowane na omawianej analizie jako środki ministerialne, a nie jako dotacje sponsorów na działalność statutową.

¹² Na przykład na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza wsparciem procesu aplikowania o fundusze zajmuje się Dział Programów Europejskich, Dział Współpracy z Zagranicą i Uczelniane Centrum Innowacji i Transferu Technologii; w przypadku Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie – Biuro Funduszy Strukturalnych.

skiwanie zewnętrznych środków na realizację wielu zadań wyznaczanych przez współczesnego użytkownika.

Spis bibliotek biorących udział w ankiecie

1. Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego
2. Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu
3. Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie
4. Biblioteka Uniwersytecka w Toruniu
5. Biblioteka Główna Uniwersytetu Szczecińskiego
6. Biblioteka Uniwersytetu Rzeszowskiego
7. Biblioteka Uniwersytetu Gdańskiego
8. Biblioteka Główna Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego
9. Biblioteka Uniwersytecka im. Jerzego Giedroycia w Białymstoku
10. Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu
11. Biblioteka Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszcy
12. Biblioteka Główna Politechniki Koszalińskiej
13. Biblioteka Główna Politechniki Warszawskiej
14. Biblioteka Główna Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie
15. Biblioteka Główna Politechniki Śląskiej
16. Biblioteka Główna Politechniki Poznańskiej
17. Biblioteka Główna Politechniki Częstochowskiej
18. Biblioteka Politechniki Łódzkiej
19. Biblioteka Główna Politechniki Świętokrzyskiej
20. Biblioteka Narodowa w Warszawie
21. Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Marszałka J. Piłsudskiego w Łodzi
22. Biblioteka Publiczna m.st. Warszawy – Biblioteka Główna Województwa Mazowieckiego
23. Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszcy
24. Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie
25. Książnica Pomorska im. Stanisława Staszica w Szczecinie
26. Wojewódzka Biblioteka Publiczna – Książnica Kopernikańska w Toruniu
27. Biblioteka Główna Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie
28. Biblioteka Główna Akademii Pomorskiej w Słupsku
29. Biblioteka Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego Jana Kochanowskiego w Kielcach
30. Biblioteka Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego im J.J. Śniadeckich w Bydgoszcy

31. Biblioteka Główna Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu
32. Biblioteka Główna Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu
33. Biblioteka Główna Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
34. Biblioteka Główna Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie
35. Biblioteka Akademii Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki w Katowicach
36. Biblioteka Główna Akademii Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu
37. Biblioteka Główna Akademii Wychowania Fizycznego w Warszawie
38. Biblioteka Główna Akademii Wychowania Fizycznego i Sportu w Gdańsku

ALDONA CHACHLIKOWSKA, KRYSZYNA JAZDON,
HANNA WIELAND, ALEKSANDRA SZULC

Study on the use and impact of EU financial aid, ministerial grants, local self-government grants and sponsors' subsidies for Polish research and academic libraries between 2000-2008

ABSTRACT. The present study on fund-raising efforts for Polish academic and research libraries has been conducted within the framework of the internal research projects of the University Library in Poznań. This project was carried out by the Research, Publishing and Didactical Department of the Library and was conducted between September 2008 and June 2009.

The aim of the study was to identify and evaluate comprehensively all the available information on non-budgetary grants and cross subsidies raised by Polish academic and research libraries and to determine the feasible level of their average utility.

The study was based on the diagnostic poll method which involved survey questionnaires.

The survey questionnaire with the accompanying appropriate instruction for respondents and the outline of the goal of the study was distributed among all university libraries, main libraries of technical and medical universities, universities of economics and physical education, pedagogical and agricultural universities as well as to major public libraries with vast research collections. In all, 70 questionnaires were sent to respondents, whereas 38 were replied.

The period of time indicated in the study, i.e. 2000-2008, was a particularly favourable time for extra fund-raising for libraries. The most frequently obtained funds were those attributed by the Ministry of Science and Higher Education. They were followed

by financial aid offered for the basic functions of the libraries from sponsors. Local self-governments offered significant financial support mainly for public libraries. Funds and grants supporting libraries that were offered by foundations and financial aid for organizational activities obtained from sponsors were observable. EU-based funding was rare and exceptional.

KEY WORDS: research libraries, grants, UN-financial aid (Poland), ministerial projects, sponsors, foundation funds, diagnostic poll method, questionnaire survey